

DEEL 3: Programma van maatregelen

1. Gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen

1. Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Tot op heden kon enkel een vooronderzoek in de vorm van een bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd worden. Momenteel zijn nog niet alle betreffende gronden in het bezit van de initiatiefnemer, en bevindt zich nog een in gebruik zijnde houtloods en omliggende betonverharding aan de noordzijde binnen het projectgebied. Het is daarom niet mogelijk veldkarteringen d.m.v. metaaldetectie of andere types van vooronderzoek met ingreep in de bodem uit te voeren. Enige vorm van betreding van het volledige onderzoeksterrein is niet mogelijk tot wanneer de gronden allemaal in het bezit zijn van de initiatiefnemer.

Het bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek wijzen op de potentiële aanwezigheid van een waardevol bodemarchief dat zou kunnen leiden tot kenniswinst. Er wordt daarom voorgesteld voorafgaandelijk aan de start van de werkzaamheden een vervolgonderzoek uit te voeren.

2. Aanwezigheid en waardering van een archeologische site

Het voorliggend bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek heeft duidelijk gemaakt dat het terrein over een matig tot hoog archeologisch potentieel beschikt. Op basis van de cartografische bronnen is het onderzochte gebied in de laatste eeuwen wellicht bijna uitsluitend als landbouwgrond in gebruik geweest. Bebouwing en of/bewoning is in deze periode niet gekend.

Hoewel het terrein *ongunstig landschappelijk* gesitueerd lijkt in een nattere zones nabij de Demer, zijn heel wat nabijgelegen gekende CAI locaties bekend die vnl. wijzen op een bewoning vanaf minstens de middeleeuwen. In de ruimere omgeving zijn ook vondsten uit de prehistorie en mogelijk ijzertijd gekend en de Primitieve parochie van Weerde, daterend uit de Karolingische tijd, is recht tegenover deelgebied 2 van het onderzoeksgebied gesitueerd, aan de overkant van de Demer, opnieuw buiten de diepste komgronden (net zoals deelgebied 1). Aan het begin van de 18e eeuw, meer bepaald tussen 1701 en 1713, werd de zogenaamde Spaanse Successieoorlog uitgevochten. Er werden versterkingen gemaakt van Merksem bij Antwerpen tot Hoei. De verdedigingslinie passeerde Aarschot. Vandaar ook de Franseliniestraat (ook wel 'Doornberg' genoemd, en in het verlengde de Bekaflaan gelegen), aan de rand van de vallei.

In TABEL 3 wordt op basis van de reeds gekende informatie voor het onderzoeksgebied een verwachting voorgesteld voor de betreffende fase van het onderzoek. Per periode wordt de onderzoeksmethode aangegeven waarmee in de betreffende fase van het onderzoek deze verwachting getoetst zal worden.

Periode	Verwachting onderzoeksgebied	Onderzoeksmethode
Steentijd	Laag voor intacte vondstclusters, matig voor losse vondsten. Een waardevolle bodem voor prehistorie ontbreekt nl.	Proefsleuvenonderzoek en veldkartering
<ul style="list-style-type: none"> Paleolithicum (1.300.000 – 12.000 BP) 	Laag	
<ul style="list-style-type: none"> Mesolithicum (10.000 BP – 4.000 v. Chr.) 	Matig	
<ul style="list-style-type: none"> Neolithicum (5.250 – 2.000 v. Chr.) 	Laag	
Metaaltijden	Matig	Proefsleuven

• Bronstijd (2.000 – 800 v. Chr.)	Laag	Proefsleuven
• IJzertijd (800 – 57 v. Chr.)	Matig, in de jaren '50 werden intacte urnen aan de Martelarenstraat gevonden.	Proefsleuven
Romeinse tijd	Laag, er zijn geen gekende indicatoren gekend op de CAI.	Proefsleuven
• Vroeg-Romeinse tijd (57 v. Chr. – 69 n. Chr.)	Laag	Proefsleuven
• Midden-Romeinse tijd (69 – 284 n. Chr.)	Laag	Proefsleuven
• Laat-Romeinse tijd (284 – 406 n. Chr.)	Laag	Proefsleuven
Middeleeuwen	Hoog	Proefsleuven
• Vroege-Middeleeuwen (406 – 900 n. Chr.)	Hoog, de Primitieve parochie van Weerde uit de Karolingische periode ligt aan de overkant van de Demer.	Proefsleuven
• Volle-Middeleeuwen (900 – 1.200 n. Chr.)	Hoog, er zijn verschillende CAI indicatoren in de omgeving.	Proefsleuven
• Late-Middeleeuwen (1.200 – 1.500 n. Chr.)	Hoog, er zijn verschillende CAI indicatoren in de omgeving.	Proefsleuven
Nieuwe tijd	Hoog, er zijn verschillende CAI indicatoren in de omgeving.	Proefsleuven en metaaldetectie
• 16 ^{de} eeuw	Hoog	Proefsleuven
• 17 ^{de} eeuw	Hoog	Proefsleuven en veldkartering d.m.v. metaaldetectie
• 18 ^{de} eeuw	Matig	Proefsleuven
Nieuwste tijd	Hoog	Proefsleuven en veldkartering d.m.v. metaaldetectie
• 19 ^{de} eeuw	Hoog	Proefsleuven
• 20 ^{ste} eeuw	Hoog	Proefsleuven en veldkartering d.m.v. metaaldetectie
• 21 ^{ste} eeuw	/	/

TABEL 3: Archeologische verwachting per periode voor het onderzoeksgebied

Wanneer als verwachting hoog staat aangegeven is er voor het onderzoeksgebied zelf of voor de directe omgeving archeologische informatie beschikbaar die aangeeft dat een hoge mate van zekerheid archeologische spoorcomplexen uit de betreffende periode binnen het projectgebied kunnen verwacht worden. Wanneer de verwachting met matig staat aangegeven, doen zich in de directe of verdere omgeving spoorcomplexen of vondsten voor die zich onder vergelijkbare condities ook binnen het onderzoeksgebied zouden kunnen voordoen. Wanneer als verwachting laag wordt aangegeven, zijn er geen gegevens uit de directe of verdere omgeving voorhanden die een voorspellende factor zouden kunnen zijn voor het onderzoeksgebied. Het voorkomen van archeologische spoorcomplexen kan tenzij in omschreven gevallen nooit uitgesloten worden. Wanneer een verwachting voor een bepaalde periode niet van toepassing is, wordt dit omschreven in de tabel.

TABEL 4 geeft een overzicht van de onderzoeksmethodes en de reden waarom wel/waarom niet voor deze methode wordt gekozen.

Onderzoeksmethode	Evaluatie positief	Evaluatie negatief
Landschappelijk bodemonderzoek (boringen en/of profielputten)	Wordt uitgevoerd met het oog op het vaststellen van de opbouw van de ondergrond en het landschap.	/
Veldkartering	Op een niet-destructieve manier kan voor het onderzoeksgebied uitgemaakt worden dat in of rondom een bewoningssite aanwezig is of dat er vondsten aanwezig zijn die activiteiten attesteren die gerelateerd zijn aan de Franse Linie 1. Mogelijk aangezien het terrein als braakliggend terrein en akker in gebruik is.	- Moeilijk na te gaan of het aangetroffen materiaal zich ter hoogte van de locatie van de originele depositie bevindt, of dat het helling afwaarts werd verplaatst. Om dit te kunnen inschatten zullen de vondstlocaties gekoppeld worden aan 1) de bodemkaarten en 2) de informatie die werd verkregen uit de profielputten die tijdens het proefsleuvenonderzoek worden aangelegd. - Arbeidsintensief, maar wordt met metaaldetectie gecombineerd. Mogelijk aangezien een groot deel van het terrein als braakliggend terrein en akker in gebruik is.
Proefsleuven en proefputten	Aan de hand van een proefsleuvenonderzoek dat 10% van het te onderzoeken gebied evalueert, kunnen gegronde uitspraken gedaan worden over het voorkomen, de aard en de datering van de archeologische waarden binnen het volledige gebied.	Nvt

3. Impactbepaling

Op basis van de omschrijving van de geplande bodemingrepen in *deel 2: Verslag van de resultaten, 3. Beschrijving van de geplande bodemingrepen* kan de impact van deze bodemingrepen op het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed bepaald worden.

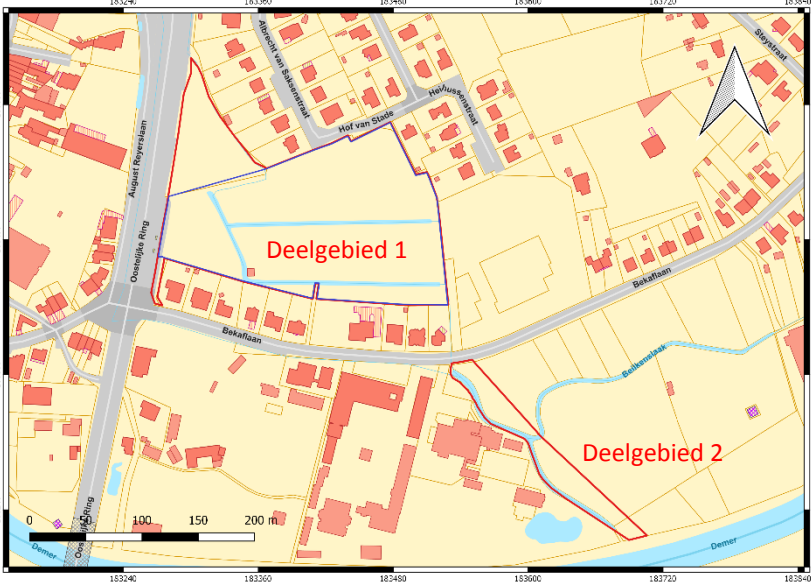
Ter hoogte van de zones waarin de bodemingrepen zullen plaatsvinden (zie *BIJLAGE 1.1 en 1.2*) zullen aanwezige archeologische resten volledig vergraven worden bij het uitvoeren van de geplande werken indien de moederbodem bereikt wordt bij de graafwerken. Dit zal vermoedelijk het geval zijn voor de funderingen en kelders van de woningen (tot -3,5 en -4m), de aanleg van de wegen en paden (-0,6m), de rivieraanleg en waterinfiltraties (-1,5m) en voor het aanleggen van de nutsleidingen. De toekomstige eigenaars van de bouwloten zullen echter nog verdere bodemingrepen kunnen uitvoeren. De aard en de diepte van deze bodemingrepen is op dit moment uiteraard onbekend.

4. Bepaling van de maatregelen

Naar aanleiding van het bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek zijn verdere maatregelen vereist in de vorm van een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem (stap 2 en 3 in tabel 1, *deel 2: Verslag van de resultaten, 2. Inleiding*).

2. Programma van maatregelen: uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

1. Afbakening van de zone(s) voor verder onderzoek

Locatiegegevens	Vlaams-Brabant, Aarschot, August Reyerslaan
Oppervlakte	Het totale projectgebied heeft een oppervlakte van ca. 3,7 ha.
Bounding box coördinaten	x-Min,y-Min 183273.66,186213.26 : x-Max,y-Max 183757.70,186653.40
Kadasternummers	Afdeling 1, sectie B, percelen: B224N, B227G, B228M, B217A, B219B, B200Y2
Kadasterkaart(en)	 <p>Afb. 29: Kadastraal plan met perceelgrenzen en afbakening van het onderzoeksterrein in het rood en afbakening van het gebied waar het proefsleuvenonderzoek zal plaatsvinden in het blauw (Bron: QGis/Geopunt, dd 27/09/2016, digitaal plan, aanmaakschaal 1.2500, 2016G153 en 2016G154).</p>

Het proefsleuvenonderzoek zal enkel plaatsvinden in deelgebied 1, op de terreinen waar geen verhardingen zijn ter hoogte van de zone waar de bodemingrepen zullen plaatsvinden (afb. 29, blauw). In deelgebied 1 (dezelfde zone) en 2 zal ook veldkartering d.m.v. metaaldetectie uitgevoerd worden.

2. Aanleiding voor het vooronderzoek

Zie hiervoor *DEEL 2: Verslag van resultaten*.

3. Resultaten van het vooronderzoek

Het aanvullend onderzoek vindt plaats als een bijkomend onderzoek na het uitvoeren van volgende vooronderzoeken:

- Een bureauonderzoek (projectcode: 2016G153)
- Een landschappelijk bodemonderzoek (projectcode: 2016G154)

Voor de resultaten van dit bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek verwijzen we graag naar *DEEL 2: Verslag van de resultaten*:

4. Vraagstelling en onderzoeksdoelen

4.1 Doelstellingen van het aanvullend onderzoek

Doel van het aanvullend vooronderzoek met ingreep in de bodem, is dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt. Verder wordt de potentiële impact van toekomstige geplande werken op de al dan niet goed bewaarde bodems en het mogelijke aanwezige archeologisch erfgoed ingeschat. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om in situ behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor een vervolgonderzoek.

Tot op heden kon voor het onderzoeksgebied enkel een vooronderzoek in de vorm van een bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd worden. Het bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek wijzen op de potentiële aanwezigheid van een waardevol bodemarchief. Daarom wordt er voorgesteld om voorafgaandelijk aan de start van de werkzaamheden een vervolgonderzoek uit te voeren.

De doelstellingen van dit aanvullend vooronderzoek kunnen concreet als volgt omschreven worden:

1. Een beeld vormen van de bodemkundige opbouw op het terrein, zowel de oorspronkelijke, als de huidige, waarbij gefocust wordt op de graad van erosie op het onderzoeksterrein.
2. Een inschatting te maken van de aanwezigheid van het archeologisch erfgoed. Hierbij worden alle perioden vanaf de prehistorie tot en met de Tweede Wereldoorlog in ogenschouw genomen.
3. Indien archeologische spoorcombinaties, stratigrafieën, lagen en/of structuren worden vastgesteld in een vooronderzoek, kan informatie gegeven worden over de ruimtelijke afbakening, gaafheid, diepteligging en aard van het bodemkundig erfgoed.
4. Een idee te vormen van te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken.
5. Een idee te vormen van de kostprijs en duur van een archeologisch vervolgonderzoek.
6. Een voorstel voor verdere onderzoeksvragen voor het gebied samen te stellen.

4.2 Te beantwoorden onderzoeksvragen tijdens het aanvullend onderzoek

Op basis van de boven beschreven doelstellingen kunnen voor het onderzoeksterrein volgende algemene onderzoeksvragen opgesteld worden:

- Zijn er op het terrein archeologische indicaties aanwezig die op een historisch gebruik of historische bewoning van het terrein wijzen?
- Op welke diepte bevinden zich deze?
- In welke mate is de bodemopbouw op het onderzoeksterrein intact? In welke mate is er sprake van erosie?
- Welke invloed heeft dit gehad op de al dan niet aanwezige bodemsporen?
- Worden deze archeologische vindplaatsen verstoord door de uit te voeren werken?
- Wat is de aard van een aanvullend onderzoek? Hoe wordt deze best uitgevoerd en wat is de kostprijs hiervan?

Specifieke onderzoeksvragen die beantwoord zullen worden tijdens het vooronderzoek zonder en met ingrepen in de bodem (veldkartering en proefsleuven) worden verder in dit hoofdstuk voorgesteld onder *5.2 Motivering van de geplande onderzoeksmethoden*.

5. De onderzoeksstrategie en -methode

5.1 Beschrijving van de geplande onderzoeksmethoden

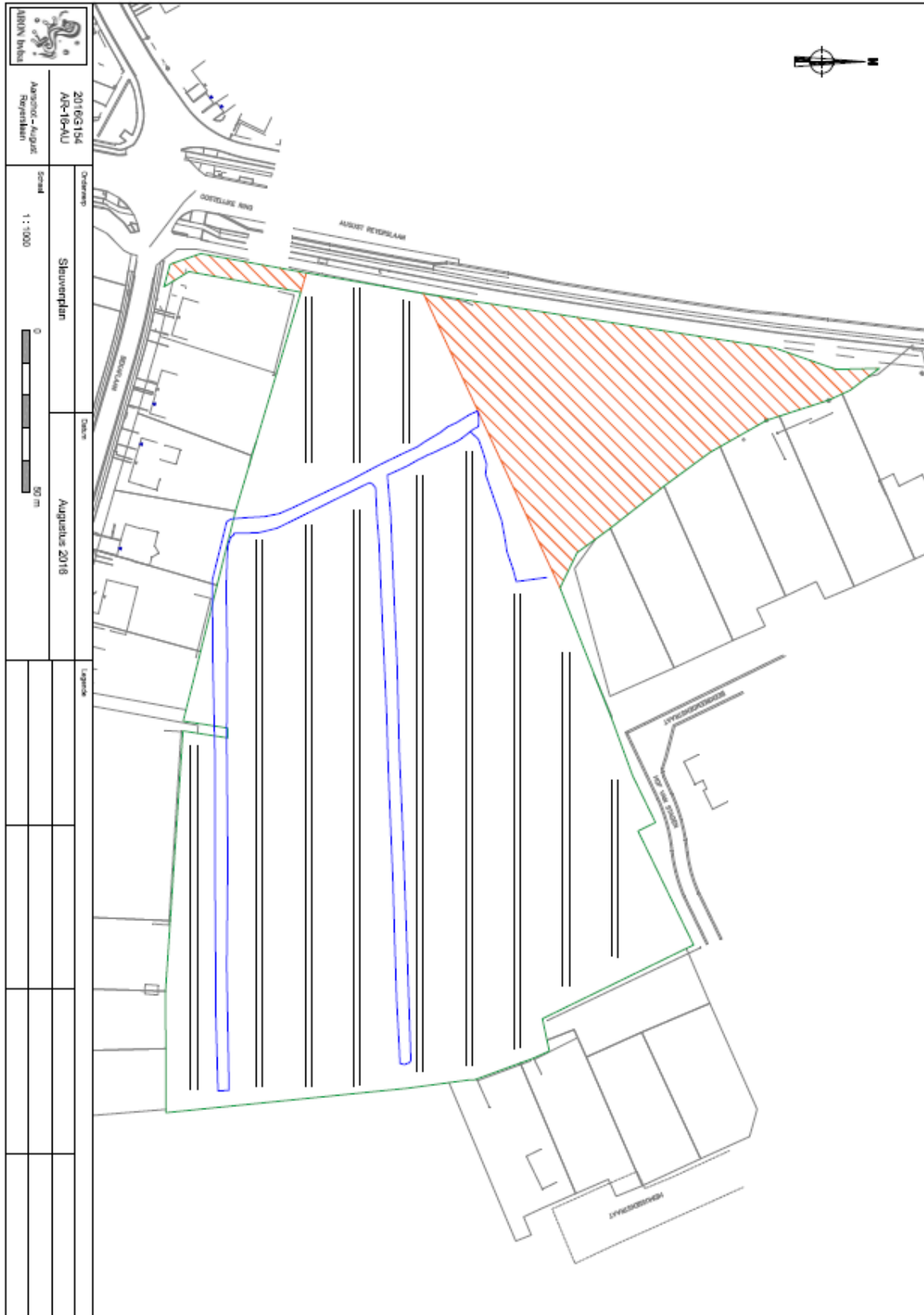
Door middel van een **veldkartering met metaaldetectie** kan door het terrein op een systematische manier te belopen informatie ingewonnen worden over het al dan niet voorkomen van sporen die gerelateerd zijn aan de aanwezigheid van de Franse Linie I. Dit is voor het projectgebied mogelijk, aangezien een groot deel van het terrein als braakliggend terrein en akker in gebruik is. Dit onderzoek gaat vooraf aan het proefsleuvenonderzoek.

Door middel van de gerichte aanleg van **proefsleuven** kunnen alle bovenstaande onderzoeksvragen beantwoord worden. De uitvoering vindt plaats volgens de bepalingen in het nieuwe *Erfgoeddecreet (2015)* en het *uitvoeringsbesluit bij het decreet*¹, de *Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen (2015)*.¹

Ter hoogte van de zone waar de bodemingrepen zullen plaatsvinden, worden 12 parallelle proefsleuven gepland (zie *afb. 30, BIJLAGE 16: sleuvenplan*). Verder kan, indien mogelijk, uitgebreid worden op plaatsen waar er zich sporen bevinden, zodanig dat hier een dubbele sleuf ontstaat wat de zichtbaarheid zal bevorderen. Dit is specifiek het geval voor de noordwestelijke hoek van het onderzoeksterrein. Hier kunnen momenteel geen sleuven worden uitgevoerd vanwege de aanwezigheid van een betonverharding van een houthandel, en een bijhorende houtschuur, die zich eveneens binnen het projectgebied bevindt. Indien echter blijkt dat in het noordwesten, aangrenzend aan het gebied met de verharding en de houtschuur, sporen/sporencomplexen aangetroffen worden, kan (mits wegnemen van de verharding) in dit noordelijkste deel van het projectgebied een kijkvenster aangelegd worden. De sleuven worden uitgevoerd volgens de wettelijke bepalingen, conform hoofdstuk 8.6 van de *Code van Goede Praktijk*.

Voor het uitvoeren van de proefsleuven stellen wij een sleuvenplan voor dat terug te vinden is in de bijlagen.

¹ https://www.onroenderfgoed.be/assets/files/content/images/Code_van_Goede_Praktijk.pdf

Afb. 30: Sleuvenplan (Aron bvba, digitaal plan, dd. 26/09/2016, aanmaakschaal 1.1000, 2016G153 en 2016G154).

5.2 Motivering van de geplande onderzoeksmethoden

Door middel van een **veldkartering** kan inzicht bekomen worden in de aan- of afwezigheid van (bewonings)sites. Metaaldetectie maakt het mogelijk om specifiek op zoek te gaan naar vondsten die gerelateerd zijn aan veldslagen.

Een veldkartering maakt het op basis van een niet-destructieve manier mogelijk om uit te maken dat in het onderzoeksgebied een bewoningssite aanwezig is of dat er vondsten aanwezig zijn die activiteiten attesteren uit de prehistorie of latere periodes. Voor deze site kunnen d.m.v. metaaldetectie vondsten opgespoord worden die gerelateerd zijn aan de Franse Linie I. Vermits het onderzoeksterrein momenteel als braakliggend terrein en akker in gebruik is, kan een nauwgezet uitgevoerde veldkartering d.m.v. metaaldetectie hierover bijkomende informatie aandragen. De verwachting is hoog wat betreft vondsten uit de 17de eeuwse verdedigingslinie, matig tot laag (vanwege het gras) wat betreft prehistorische vondsten en laag wat betreft intacte sporenclusters, vanwege de intensieve beploeging en de vrij sterke erosie binnen het projectgebied.

Om na te gaan of het aangetroffen materiaal zich ter hoogte van de locatie van de originele depositie bevindt (welliswaar verploegd), of dat het helling afwaarts werd verplaatst (mechanische erosie, watererosie) zullen de vondstlocaties gekoppeld worden aan 1) de bodem –en erosiekaarten, die weliswaar een lage erosiegevoeligheid weergeven en; 2) de informatie die werd verkregen uit het profiel dat bij het proefsleuvenonderzoek van de aan te leggen wegen is opgetekend.

Tijdens de veldkartering wordt gepoogd om een antwoord te geven op:

- Kunnen de gegevens uit de veldkartering bijkomende informatie aanleveren die toelaten de hypothesen gebaseerd op het bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek te bevestigen, te verfijnen of bij te sturen op het vlak van verwachte periodes en aard van de site bijvoorbeeld?
- Ondersteunen de vondsten het gebruik van het terrein als landbouwland gedurende de voorbije drie eeuwen?
- Welke informatie kan bekomen worden over het eerdere gebruik van het terrein?
- Uit welke periodes konden vondsten worden aangetroffen?
- Wat is de bewaringstoestand van de vondsten?
- Kan er iets gezegd worden over de graad van verploeging, verplaatsing en/of erosie waaraan het prospectiemateriaal uit de veldkartering en de metaaldetectie onderhevig is geweest?

De veldkartering wordt uitgevoerd volgens de wettelijke bepalingen, conform hoofdstuk 7.5 van de *Code van Goede Praktijk*.

De velden worden geprospecteerd in parallelle raaien van ongeveer 3 meter tussenafstand, waarbij wordt gegaan in de breedterichting (O-W in deelgebied 1, NW-ZO in deelgebied 2) van het onderzoeksterrein. Vondsten worden zoveel mogelijk ingezameld per perceelnummer, om zo een idee te krijgen van de spreiding van de vondsten. Grotere percelen kunnen worden opgedeeld in kleinere vakken (al dan niet in een noordelijke en zuidelijk deel). Alle aangetroffen vondsten worden per vak ingezameld, gewassen en ingedeeld per materiaalcategorie. Het vondstnummer is telkens identiek met dat van het vak waarin de vondsten werden aangetroffen.

Randvoorwaarden zijn dat het perceel in goede omstandigheden wordt gekarteerd. Onder goede omstandigheden wordt verstaan: in omstandigheden die maximaal de detectie van archeologische vondsten aan de oppervlakte toelaten. Concreet houdt dit in: nadat de gewassen in deelgebied 2 geoogst zijn en de akkers geploegd zijn en bij voorkeur ook vlak nadat het heeft geregend, zodat de vondstzichtbaarheid is was. De noordwestelijke hoek van het terrein zal niet gekarteerd worden, vermits hier verharding aanwezig is.

Elk terrein wordt minstens twee maal gekarteerd: hetzij door twee verschillende personen op hetzelfde moment en onder dezelfde terrein- en weersomstandigheden, hetzij door eenzelfde persoon op verschillende momenten, onder andere terrein- en weersomstandigheden.²

² Conform CGP, 55.

Uitgaande van de bovengenoemde doelstellingen en onderzoeksvragen en de voorziene bodemverstoring op het terrein, bestaat het programma van aanvullend vooronderzoek dat op basis van de bureaustudie voor het voorliggende project wordt voorgesteld, uit het aanleggen van **proefsleuven**.

Er wordt geopteerd voor de methode van continue proefsleuven: parallelle proefsleuven waarvan de afstand tussen de proefsleuven niet meer bedraagt dan 15m (van middenpunt tot middenpunt).³ De proefsleuven zijn minstens 1 graafbak (2 m) breed.⁴ Hierbij wordt 10% opengelegd d.m.v. proefsleuven in een vast grid, en 2,5% d.m.v. kijkvensters en/of dwarsseuven.⁵ De zijden van de kijkvensters meten maximaal de afstand tussen twee sleuven. De kijkvensters en/of dwarsseuven moeten voldoende groot zijn om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden.

De sporen die in de sleuven worden aangetroffen, worden in kaart gebracht en gedateerd. Reguliere prospectietechnieken zoals booronderzoek en oppervlaktekartering zijn zeer geschikt om vindplaatsen op te sporen, maar geven geen duidelijkheid over de precieze aard ervan. Het proefsleuvenonderzoek is echter een betrouwbare methode om de aard, datering, omvang, diepteligging, kwaliteit en daarmee de waarde van archeologische resten te bepalen. Proefsleuven maken onmiddellijk duidelijk welke gebieden kunnen vrijgegeven worden voor ontwikkeling en welke gebieden niet. In het laatste geval dient bepaald te worden hoe deze vindplaats in situ kan bewaard blijven, óf op welke wijze (inschatting van omvang en kosten) deze nader onderzocht moet worden. Verder kan op basis van de aanleg van enkele profielputten de bodemopbouw op het terrein ingeschat worden. Indien er erosie plaatsvond kan op deze manier bijkomend nagegaan worden welke impact deze gehad heeft op het al dan niet aanwezige archeologische bodemarchief. Op basis van de besluiten uit dit onderzoek kan gekeken worden naar een vervolgstراتيجية, naar de doorlooptijd en naar eventueel natuurwetenschappelijke onderzoek en conservatietechnieken.

Door middel van de gerichte aanleg van **proefsleuven** kunnen alle bovenstaande onderzoeksvragen beantwoord worden. De uitvoering vindt plaats volgens de bepalingen in het nieuwe *Erfgoeddecreet (2015)* en het *uitvoeringsbesluit bij het decreet*, de *Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen (2015)*.⁶

D.m.v. proefsleuven probeert men een antwoord te vormen op volgende onderzoeksvragen:

- Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding?
- Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?
- Zijn er tekenen van verploeging/erosie/colluvium?
- In het geval van verploeging/erosie: over hoeveel bodemverlies spreken we dan en wat is het effect op het archeologisch bodemarchief?
- Wat is de relatie tussen de bodem en de landschappelijke context (landschap algemeen, - geomorfologie, ...)?
- Is er een bodemkundige verklaring voor de partiele afwezigheid van archeologische sporen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?
- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Behoren de sporen tot een of meerdere periodes?
- Werden bij het onderzoek silexvondsten aangetroffen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?

³ In Vlaanderen is deze methodiek meer vertrouwd met diverse praktische voordelen op voorwaarde dat het sleuveninterval niet te groot is: de machinebewegingen en de tijdsinvestering nodig om het sleufpatroon op het terrein uit te zetten, worden tot een minimum herleid en het wordt relatief eenvoudig om het juiste niveau aan te houden en het microreliëf te volgen (Onderzoeksrapport 48, OE, p. 56).

⁴ Uit simulaties uitgevoerd in het kader van een studie door De Clerq et.al (2011), kwam naar voor dat het gebruik van 4 m brede proefsleuven minder betrouwbare resultaten oplevert. Het gebruik van brede sleuven verhoogt de kans aanzienlijk dat de sporendensiteit geobserveerd in de sleuven niet representatief is voor de volledige site. Er is m.a.w. een verhoogde kans op een aanzienlijke over – of onderschatting van de werkelijke sporendensiteit (Onderzoeksrapport 48, OE, p. 56).

⁵ Tegenwoordig is men het in de ons omringende landen erover eens dat 10% dekkinggraad een meer betrouwbare inschatting kan geven van de te verwachten archeologische sporen (Onderzoeksrapport 48, OE, p. 55.)

⁶ https://www.onroerendergoed.be/assets/files/content/images/Code_van_Goede_Praktijk.pdf

- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?
- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettingen, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten? Zo ja; Hoeveel niveaus zijn er te onderscheiden? Wat is de omvang? Komen er oversnijdingen voor? Wat is het, geschatte, aantal individuen?
- Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologisch vindplaatsen?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?

5.3 Evaluatiecriteria

Het onderzoeksdoel is het beantwoorden van de bovenstaande onderzoeksvragen. Met behulp van specialisten en een aardkundige zal getracht worden op de vragen antwoorden te formuleren. Wanneer de vragen allemaal zowel wat betreft de bodemkunde, de bodemopbouw als de archeologie een inhoudelijk antwoord konden ontvangen, wordt het onderzoeksdoel als bereikt beschouwd.

5.4 Criteria voor het niet uitvoeren van de voorziene onderzoeksmethoden

Indien bij het veldwerk van boven en onder beschreven methode wordt afgeweken op basis van de bekomen inzichten tijdens de uitvoering van het onderzoek, wordt dit beschreven en verantwoord in de rapportering.

6. De onderzoekstechnieken

De **veldkartering met metaaldetectie** vindt plaats door op het braakliggend terrein en de akker parallelle rijen te lopen (max 10 m tussenafstand) en het oppervlak te bekijken. De nadruk ligt in dit geval op het controleren van de ploeglaag op metaalvondsten die in relatie staan met de Franse Linie. Eventuele artefacten worden ingemeten en ingezameld voor determinatie.

De proefsleuven worden aangelegd door een graafmachine met platte graafbak, onder begeleiding van de veldwerkleider en een assistent-archeoloog. De ligging van de proefsleuven wordt bepaald op basis van een analyse van de bestaande gegevens.

De sleuven zullen aangelegd worden ter hoogte van de zones waar de bodemingrepen zullen plaatsvinden. Bij aanmaak van het sleuvenplan bleek dat gezien de afmetingen van het terrein 11,8 % opengelegd zou worden d.m.v. 12 parallelle proefsleuven. De proefsleuven zijn zo georiënteerd dat ze de bestaande afwateringsgreppels niet doorkruisen of beschadigen (op min. 5 m afstand) (zie *sleuvenplan in BIJLAGE 16, afb. 30*). Bijkomend kunnen kijkvensters aangelegd worden. In de noordwestelijke hoek van deelgebied 1, die momenteel verhard is en gebruikt wordt door een houthandel, kan eventueel een kijkvenster aangelegd worden indien dit nodig geacht wordt na de aanleg van de proefsleuven (vb. vanwege de aanwezigheid van sporen in het noordwesten van het terrein). Bestaande verhardingen zullen dan (deels) verwijderd moeten worden.

De sleuven worden uitgevoerd volgens de wettelijke bepalingen, conform hoofdstuk 8.6 van de *Code van Goede Praktijk*.

Voor het vaststellen van het archeologisch niveau en de opbouw van het bodemprofiel worden enkele profielputten aangelegd tot 60 cm in de moederbodem. Er worden voldoende bodemprofielen geregistreerd onder begeleiding van een aardkundige, zodat een transect in de lengterichting mogelijk is.

Bijkomend wordt gezorgd dat:

- Sleuven die dieper zijn dan de toegestane wettelijke uitgraafdiepte worden aangelegd, worden gestaakt en/of getrapt worden aangelegd.
- Alle inmetingen gebeuren met een GPS gestuurd en gegeorefereerd inmetingssysteem.
- De weersomstandigheden dermate zijn dat ze een goede waarneming toelaten.
- Voorafgaand een KLIP-aanvraag plaats vindt.
- De werf is ingericht conform de vigerende arbeidswetgeving.
- De werf is ingericht volgens, en wordt uitgevoerd volgens de vigerende veiligheids- en gezondheidswetgeving.
- De uitvoering van de prospectie in overeenstemming is met de wettelijke bepalingen inzake bodemverzet.
- De bestaande afwateringsgrachten intact blijven door een buffer van 5 meter te voorzien tussen sleuven en bestaande grachten en door te voorkomen dat de grachten tijdens de graafwerken beschadigd / overreden worden.

Voor de begeleiding van de opdracht zal de inschrijver zich laten ondersteunen door één of meerdere specialisten en regiodeskundigen, die hem bijstaan bij de uitvoering van de opdracht. Deze specialist beschikt over een aantoonbare en ruime ervaring met archeologische onderzoeken op sites met zandleembodem in het algemeen en heeft eveneens ruime ervaring met onderzoeken in de regio Demervallei, zowel op vlak van bewoning en landgebruik.

Er wordt doorlopend een metaaldetector gebruikt. De opgeschoonde profielen worden samen met de leidinggevende archeoloog eveneens geëvalueerd door een aardkundige.

7. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Nvt.

8. Risico's

Volgende maatregelen worden getroffen om bestaande risico's bij de aanleg van de proefsleuven te beperken:

- Sleuven die dieper zijn dan de toegestane wettelijke uitgraafdiepte worden aangelegd, worden gestaakt en/of getrapt worden aangelegd.
- Voorafgaand vindt een KLIP-aanvraag plaats.
- De werf is ingericht conform de vigerende arbeidswetgeving.
- De werf is ingericht volgens, en wordt uitgevoerd volgens de vigerende veiligheids- en gezondheidswetgeving.
- De uitvoering van de prospectie in overeenstemming is met de wettelijke bepalingen inzake bodemverzet.
- De proefsleuven worden op minstens 3 meter van de perceelsgrenzen en de weg aangelegd om risico op verzakking van de bestaande gebouwen op de aanliggende percelen te vermijden en om te vermijden dat bestaande leidingen worden geraakt.

9. Bibliografie

Zie 1. Bureauonderzoek, aangevuld met:

DE CLERCQ W., BASTIAENS W., DEFORCE K., DESENDER K., ERVYNCK A., GELORINI V., HANECA K., LANGOHR R. EN VAN PETEGEM A. (2001) Waarderend en preventief archeologisch onderzoek op de Axxes-locatie te Merelbeke (prov. Oost-Vlaanderen): een grafheuvel uit de Bronstijd en een nederzetting uit de Romeinse periode, *Archeologie in Vlaanderen VIII*, 123 – 164.

HANECA, K., DEBRUYNE S., VANHOUTTE S. EN ERVYNCK A. (2016) Toevoegen bij bibliografie: Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie. (Onderzoeksrapport 48, OE), Brussel.